

DR. HABIL. FERENCZ ÁRPÁD – DR. NÓTÁRI MÁRTA:**
Szervezési és ökonómiai kérdések a régiós kertészeti
termékek előállításában

Abstract

In my work I evaluate the work organization and economy of a hungaricum cherry orchard. I studied the machine-, hand-, and mixed harvesting technologies. I wanted to know which of the three technological variables gives the best economic result in cherry growing. In doing so I determined the technological and harvest costs. I study the income and profit of each harvest type. Using economic indexes I point out the most optimal harvest type which gives the highest profit for the enterprise. In my work I also wish to know whether a „clear” one-type harvest can meet the above requirements.

1. Bevezetés

A hazai meggytermesztés az elmúlt tíz évben hullámvázban alakult, gazdaságpolitikai és piaci hatások negatívan befolyásolták, amelynek eredményeként a termésmennyiség az 1980-as évekhez képest közel a felére esett vissza (Soltész 2004). A faj az összes gyümölcstermésen belüli aránya igen magas, amely jelzi az ágazat fontosságát. Az évenkénti termésmennyiség 35 és 55 ezer tonna között alakult (Anonim 2006). Az elmúlt időszakokban nyilvánvalóvá vált, hogy az átvételi árak a közeljövőben nagymértékű növekedése nem várható, ugyanakkor az előállítási költségek folyamatosan nőnek (Európai Közösségek Bizottsága 2006). Ezért a gazdaságos termesztés alapfeltétele lett az elméleti összefüggések mellett a gyakorlatias szemlélet formálása. Napjainkban a költségek folyamatos emelkedésére kell számítanunk:

- az állandóan emelkedő munkabérek, anyagárak, gépark és amortizációs költségek;
- az intenzív ültetvények nagyobb igényei (több permetezés, műtrágya, szedési munka);
- a felvásárló partnerek és fogyasztók fokozódó minőségi igényeiből következő többletmunkák miatt (Ferencz et al. 2006).

A költség növekedés tudomásulvétele nem jelentheti a takarékoság, a költséggazdálkodás lebecsülését, hanem csupán az állandóan változó közgazdasági környezethez való gyors alkalmazkodásra orientál. Nem a minél alacsonyabb költség szint hozza a legnagyobb nyereséget, hanem az optimális, ráfordítási szint (Erdész né et al. 2004).

2. Vizsgálati módszerek

A vállalkozásban alkalmazott betakarítási módok eltérő eredményességet feltételeznek. Az eredményességi számításokhoz részletes termesztéstechnológiára épülő költségkalkulációkat elkészítettem. A technológiákat művelési munkalapokon dolgoztam ki. A meggy be-

* Főiskolai tanár – Kecskeméti Főiskola Kertészeti Főiskolai Kar Műszaki, Ökonómiai és Vidékfejlesztési Intézet Kecskemét.

** Főiskolai docens – Kecskeméti Főiskola Kertészeti Főiskolai Kar Szőlőtermesztési és Élelmiszer-technológiai Csoport.

takarításig felmerülő természetesi költségeket a három technológiai változatban azonosnak vettem, csupán a betakarítás költségeiben voltak jelentős eltérések. Vizsgáltam a különböző betakarítási módon betakarított termés mennyiségét és átvételi árát. A minőségi különbségek jelentős értékesítési átlagár-különbségeket feltételeznek. Az eltérő betakarítási technológiájú meggy eredményességi mutatóit: a gazdaságosságot, a termelékenységet, a hatékonyságot, a jövedelmezőséget kiszámítottam.

3. Eredmények

3.1. A meggytermesztés munkaszervezése a vizsgált vállalkozásban

A meggytermesztésben a februári metszés jelenti a legnagyobb élőmunka-felhasználást, amely a többi hónap összes élőmunka-szükségletével azonos. A gépi munkák szervezését az 1. táblázat foglalja össze.

1. táblázat. A betakarításig felmerülő gépi munkák időszükséglete és költségei (42,4 ha)

Megnevezés	Időpont (hó/dekád)	Norma (ha/mh)	Idő szükséglet (mh)	Költség (Ft/mh)	Költség (Ft/ha)	Összes költség (Ft)
Gallyzúzás	III. 2d	1,4	30,1	6300	4500	189 900
Permetezés	III. 2d	1,33	31,7	9310	7000	295 400
Talajmarózás	III. 2d	1	42,4	5500	5500	232 100
Permetezés	IV. 1d	1,33	31,7	9310	7000	295 400
Permetezés	IV. 2d	1,33	31,7	9310	7000	295 400
Gyomirtás	IV. 3d	1,2	35,1	9000	7500	316 500
Permetezés	V. 2d	1,33	31,7	9310	7000	295 400
Fünyírás	V. 3d	2	21,1	8000	4000	168 800
Permetezés	V. 1d	1,33	31,7	9310	7000	295 400
Fünyírás	VI. 1d	2	21,1	8000	4000	168 800
Permetezés	VI. 1d	1,33	31,7	9310	7000	295 400
Talajmarózás	VI. 2d	1	42,4	5500	5500	232 100
Permetezés	VI. 2d	1,33	31,7	9310	7000	295 400
Fünyírás	VIII.1d	2	21,1	8000	4000	168 800
Gyomirtás	VIII.1d	1,2	35,1	9000	7500	316 500
Tápa.utánpótl.	IX.1d	1,36	31	4080	3000	126 600
Talajmarózás	IX. 2d	1	42,4	5500	5500	232 100
Permetezés	IX.3d	1,33	31,7	9310	7000	295 400
Összesen:						4 515 400

Forrás: A szerző saját szerkesztése

A gépi munkákra összesen 53 munkanapot fordítanak, 4 515 400 Ft szolgáltatási díj ellenében.

3.2. Betakarítás szervezése és költségkalkulációja

A kézi betakarítás időszükségletét és költségeit a 2. táblázat foglalja össze.

Egy kilogramm kézzel betakarított meggy élőmunka költségét 78 forinttal kalkulálhatjuk. A gépi betakarítás költségeiben nem csak a rázógép-, hanem a szállítójármű költségét és a ponyvát tartó dolgozók munkabérét is figyelembe kell venni. A gépi betakarítás időszükségletét és költségeit a 3. táblázat foglalja össze.

2. táblázat. A meggy kézi betakarításának szervezése

Megnevezés	Mennyiség	Mértékegység
Szedés időtartalma	10	nap
Munkaidő	8	h/nap
Szedő létszám:	40	fő
Szedő teljesítménye	12	kg/h
	96	kg/nap
Kézi szedés bérköltsége		
Munkabér	40	Ft/kg
Munkabér	3 840	Ft/fő/nap
Szervezési díj	2 000	Ft/fő/nap
Összes költség	233 6000	Ft
Kézi szedés gépköltsége		
1 traktor +2 pótkocsi +5 rakodó	6 000	Ft/h
Munkaidő	10	h
Összes költség	600 000	Ft
<i>Költségek</i>		
Munkabér	2 336 000	Ft
Gépi munka költsége	600 000	Ft
Összes költség	2 936 000	Ft
Összes leszedett mennyiség	3 840	kg/nap
	38 502	kg
Leszedett terület	6	ha

Forrás: A szerző saját szerkesztése

3. táblázat. A gépi betakarítás szervezése

Élőmunka igény	7	fő gépkiszolgáló	
Kézi munka költsége			
Munkabér	6 000	Ft/nap/fő	
Szedés időtartalma	32	nap	
Munkaidő	12	h/nap	
Munkabér összesen	1 344 000	Ft	
Gépi munka költsége:			
1 traktor+1 pótkocsi+3 rakodó	6 500	Ft/h	78 000 Ft/nap
1 traktor+1 pótkocsi+3 rakodó	6 500	Ft/h	78 000 Ft/nap
1 mg-i munkagép+ egytengelyes utánfutó	4 500	Ft/h	54 000 Ft/nap
1 traktor+1 rázógép+1fő	105	Ft/fa:	1391040 Ft
		Összesen:	3 275 040 Ft
Leszedett mennyiség	205 344	kg	6 417 kg/nap
Leszedett terület	32	ha	1 ha/nap

Forrás: A szerző saját szerkesztése

Egy kilogramm géppel betakarított meggy 22,5 forinttal kalkulálható. A meggy egy részét kézzel, a megmaradt mennyiséget géppel takarítják be a vizsgált területen. Az ún. vegyes betakarítás időszükségletét és költségeit a 4. táblázat foglalja össze.

4. táblázat. A vegyes betakarítás szervezése

Kézi szedés bérköltsége		
Szedés időtartalma	2	nap
Munkaidő	8	h/nap
Szedő létszám	40	fő
Munkabér	30	Ft/kg
Munkabér	3 840	Ft/fő/nap
Munkabér a vállalkozónak	2 000	Ft/fő/nap
Kézi szedés bérköltsége	467 200	Ft
Gépi munka költsége		
1 traktor+2 pótkocsi+5 rakodó	6 500	Ft/h
Munkaidő	10	h/nap
Gépi munka költsége	130 000	Ft
Leszedett mennyiség	10780,4	kg
Leszedett terület	4,4	ha
Gépi szedés bérköltsége		
Szedés időtartalma	3	nap
Munkaidő	10	h/nap
Szedő létszám	7	fő
Munkabér	6 000	Ft/fő/nap
Gépi szedés bérköltsége	126 000	Ft
Gépi munka költsége		
1 traktor+1 pótkocsi+3 rakodó	6 000	Ft/h
1 traktor+1 pótkocsi+3 rakodó	6 000	Ft/h
1 mg-i munkagép+ egytengelyes utánfutó	3 900	Ft/h
1 traktor+1 rázógép	105	Ft/fa:
Gépi munka költsége	419 574	Ft
Leszedett mennyiség	16 170,6	kg
Leszedett terület	4,4	ha
Leszedett mennyiség összesen	2 6951	kg

Forrás: A szerző saját szerkesztése

Egy kilogramm meggy vegyes betakarítása a vállalkozást 42,5 Ft-tal terheli. A különböző technológiai változatok költségeit az 5. táblázat szemlélteti.

5. táblázat. Különböző módon betakarított meggy technológiáinak költségei

Költségek	Kézi szedés	Gépi szedés	Vegyes betakarítás
Betakarításig felmerült költségek	2 494 384 Ft	13 303 381 Ft	1 829 215 Ft
Betakarítás költsége	3 011 000 Ft	4 754 040 Ft	1 276 468 Ft
Összesen	5 505 384 Ft	18 057 421 Ft	3 105 683 Ft

Forrás: A szerző saját szerkesztése

3.3. Az árbevétel és a jövedelem alakulása

A vállalkozás meggytermesztésében jelentkező árbevételt szedési módok szerint a 6., a jövedelem alakulását a 7., az eredményességi mutatókat a 8. táblázat tartalmazza.

6. táblázat. Az árbevétel alakulása a betakarítási módok szerint

Megnevezés	Kézi	Gépi	Vegyes	M. egys.
Összes leszedett mennyiség	38 400	205 344	28 234	kg
Leszedett terület	6	32	4,4	ha
Értékesítési átlagár	150	105	115	Ft/kg
Árbevétel	5 760 000	21 561 120	3 246 910	Ft
1 hektár árbevétele	960 000	673 785	737 934	Ft

Forrás: A szerző saját szerkesztése

7. táblázat. Jövedelem alakulása a betakarítási módok szerint

Megnevezés	Kézi	Gépi	Vegyes	M. egys.
Összes költség	5 505 384	18 057 421	3 105 683	Ft
Árbevétel	5 760 000	21 561 120	3 246 910	Ft
Értékesítési árkülönbözet	254 616	3 503 699	141 227	Ft
1 kg-ra jutó jövedelem	6,6	17	5	Ft

Forrás: A szerző saját szerkesztése

8. táblázat. A meggytermesztés eredményességi mutatói

Megnevezés	Kézi	Gépi	Vegyes	M. egys.
Gazdaságosság	6,9	11,3	9,0	kg/ ezer Ft
Önköltség	143,3	87,9	109,9	Kg/ Ft
Hatékonyosság	27	104,5	15,6	Kg /100 Ft eszközérték
Termelékenység	2234,3	8183,9	4213,1	Ft TÉ /100 Ft élőmunka költség
Jövedelmezőségi %	4,6	19,4	4,5	%

Forrás: A szerző saját szerkesztése

Irodalomjegyzék

- Anonim (2006): Meggyiaci tanulságok. Kertészet és szőlészet, 55. 37. p. 11.
- Erdész F.-né-Radóczné K. T. (2004): A zöldség-gyümölcs és a szőlő-bor ágazatok hatékonyságának növelése és szabályozásának EU-konform továbbfejlesztése. www.akii.hu
- Európai Közösségek Bizottsága (2006): A bizottság jelentése a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek. www.eur-lex.europa.eu
- Ferencz Á.-Nótári M. (2006): Role of economic size in the hungarian traditional products. Studia Europea. Cluj-Napoca, vol. 9. No IX. p. 49–54.
- Soltész M. (2004): Meggy. Alany és fajtahasználat. In: Papp J. (szerk.): A gyümölcsök termesztése 2. Mezőgazda Kiadó. Budapest.